THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

-PUBLISHED BY-

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251 - 253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967

Subscription Rates $5.00 Per Year

Single Copy — 2 Cents

Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ontario January 22nd. 1913.

האבען מיר געגעבען גטנוג?

אין פונקט ווי עס דערצעהלט יענע לעגענדע, דאס ווען מען האט איפגעפאדערט אן עולם וואס האט געוואלט פארשטיינען מרים פון מגדלה, אז ווער עס איז ריין אין גאנצען פון זינד, זאל אויפהויבען דעם ערשטען שטיין, האט זיך קיין האנט ניט אויפגעהייבען, אזוי קען קיינער פון אונז ניט אויפהייבען די האנט, און ערקלערען "איך האב געגעבען גענוג". קיינער פון אונז האט ניט געגעבען גענוג פאר די ליידענדע אין הילפלאזע.

א גרויסע צאהל האט גאר ניט געגעבען. און די וואס האבען יא געגעבען, האבען געגעבען אועלכע סימען, דאס ווען מען וועט זיי צוזאמענרעכענען, וועט זיך באקומען א גאנץ קליינער אינבאדייטענדער קרבן־הבל אין דורכשניט.

אמת, שיין פינף יאהר ווי מיר פיהרען אן די הילפס־ארבייט ביי אונז אויף דער גאס, אבער מעהר ווי צעהן, פינפצעהן, אדער העכסטענס פינף און צוואנציג סענט א וואך האבען מיר דאך ניט געגעבען, און וואס פאר א באטרעף האט עס געגען דער גרויסער נויט, וועלכע ווערט נאך פארגרעסערט פון טאג צו טאג.

קיינער פון אונז האט ניט געגעבען גענוג, און ניט נור האבען מיר ניט קיינע אורזאכען צו האבען פרעטענזיעס, ווארום דאס איז ניט געווארען, און ווארום א צווייטע זאך איז ניט געטען געווארען, ניר מיר אליין זעהען די שולדיגע אין דעם, פאר וואס די הילפס־ארבייט איז ניט געזיעזען ערעסער, ווי זי איז געווען.

אין גרעסער און בעסער האט זי דאך ניט געקענט זיין, ווען מיר האבען ניט צוגעשטעלט דעם מאטעריאל פאר דעם.

אועלכע "קעמפיינס" ווי דער, וועלכער ווערט יעצט אנגעפיהרט קענען ניט ארגאנזירט ווערען יעדען טאג. קיין גרעסערע הילפס־אקציע איסער דער יעצטיגער, וועט שוין אזוי שנעל ניט זיין, און יעדער מוז דארום זעהן צו טון זיין פליכט ביים יעצטיגען קעמפיין.

מען ווענדעט זיך צו אלעמען, אבער דעם אמת מעג מען זאגען, אז ניט אלע אידישע קרייזען באציהען זיך דערווייל מיט'ן זעלבען ערנסט צו דער זאך, ווי דער פאל וואלט געדארפט זיין, און דאס דארף ניט זיין.

קיינער פון אונז האט ביז יעצט ניט געגעבען גענוג, א גרויסע צאהל וועט אויך יעצט ניט ערפילען דעם מאקסימום פון זיין חיוב — מען דארף אבער ווענינסטענס דערווארטען, אז י ע ד ע ר וועט כאטש ערפילען דעם מינימום פון זיינע פליכטען.

מיר האבען יעצט אלע א געלעגענהייט גוט צו מאכען אונזערע שיל־דען געגען אונזערע אייגענע אין ליעבע — זאל דיעזע געלעגענהייט פון קיינעם ניט פארנאכלעסיגט ווערען.

צו די איינענטיסער פון שעפער

צוזאמען מיט אנדערע קאמיטעס, וועלכע ארבייטען יעצט צו שאפען מאראנטאס "קוואטא" פון צוויי הונדערט טויזענד דאלאר, געהען אויך ארום ספעציעלע קאמיטעס, וועלכע גיבען זיך בלויז אפ מיט די פארשויעדענע שעפער, און אין דיעזער זאמלונג אין די שעפער קענען די בעלי בתים פון זיי פיעל ארגניסהעלפען.

וואס עס ווערט פארלאנגט פון זיי איז, אז ערשטענס זאלען זיי ער־לויבען די קאמיטעס אריינצוקומען אין די שעפער, און צווייטענס צו־ער־לויבען אפצושטעלען די ארבייט אויף עטליכע מינוטען אין דורכפיהרען די זאמלונג.

מיר ווילען גלייבען אז אלע בעלי בתים וועלען דיעזע ערלייכניש באווילינען, און אזוי העלפען אין דער הילפס ארבייט. א הון פאר־שטעהט זיך מיט זייערע אייגענע ביישטייערונגען, וועלכע דארפען דיע־נען אלס מוסטער.

די וואס וואוינען ווייט

ליט דעם ווי די קאמפיין־פלענער זענען אויסגעארבייט געווארען וועט יעדער דיסטריקט וואו עס וואוינען נאר אידען באזוכט ווערען, און יעדער וועט אויפגעפאדערט ווערען צו טון זיין פליכט.

עס זענען אבער דא זיכער הונדערטער אידען, וואס וואוינען ווייט אדער אין קריסטליכע געגענדען, און עס קען מעגליך זיין, אז זיי זאלען פארזעהען ווערען.

אבער זיי טארען ניט בלייבען מחוץ למחנה — זיי מיזען אליין זייערע ביישטייערונגען צושיקען צו דער קעמפיין קאמיטע.

די העלדישע אידישע פאר־טיידיגונג ביי תל־חי

ווי אזוי די אירען האבען זיך העלדענמיטיג פארטיידיגט גע־גען דעם אראבישען אנגריף ביי תל־חי פרעס ביורא פון דער ציון קאמיס־יע אין ארץ ישראל פאלגענדע באשרייבונג:

פאר די לעצטע פאר מאנאטען איז אין דעם געגענד ארום מתולה אנגעגאנ־גען א קאמף צווישען די אראבער און די פראנצויזען. די אידישע קאלאניעס מתולה, תל־חי, תמרה און כפר גלעדי ליעגען אין דעם ראיאן, וואו די צו־זאמענשטויסען זיינען פארגעקומען. אנ־פאנג לעצטען יאנוואר איז תמרה פאר ברענט געווארען און פיעלע קאלאניס־טען פון מתולה זיינען געצוואונגען גע־ווארען צו פארלאזען די קאלאניע נאכ־דעם ווי דאס פראנצויזישע מיליטער האט, נאך א קאמף, אויסגעשיעסען זיך צו צוריקציהען פון יענעם גע־גענד.

די אראבישע עלטסטע האבען אויי־גיגע מאל פארזיכערט, דאס זיי האבען פארגיס צו די אידען. און די אידען פון זייער זייט האבען גלייכגילטיג גע־קלערט, דאס זיי פארהאלטען זיך נאכט־ראל אין דיעזען אראבישן־פראנצויזי־שען צוזאמענשטוים. זיי האבען בלויז פארלאנגט מען זאל זיי לאזען אויף א פרעדליכען אופן פארטצוזעצען זייער אר־בייט.

צוליעב דער אבוועזענהייט פון מי־ליטער אין דער אינבאשטימטער לאגע אין יענעם געגענד, האבען די אידען געפונען פאר נויטיג זיך צו באוואפנען מיט געוועהר אום צוהאנען זיך באשיצען גענען די רויבער, וועלכע האבען אויס־גענוצט די ניט באשטימטע לאגע פאר אנפיהרען זייערע רויבערייען.

די ציוניסטישע קאמיסיע באטראכ־טענדיג דיעזע קאלאניעס אלס א געוועס ליכער טייל פון ארץ ישראל, און ווי־לענדיג ווי באשיצען האט זי געגומען שריטע פאר דער פארטיידיגונג פון מתו־לה, תל־חי און כפר גלעדי געגען די געוואלטע אראבישע הויבער.

דעם 7־טען אדר האבען די אידישע פאזיציעס אין צפון פון גליל העליון באק־ומען די ערשטע הילף, דעם זעלבען טאג איז טרומפעלדארף אויף קיין מתו־לה, און פון דארט אריינגעשיקט א גרו־פע אראבישע הויבער, וועלכע האבען דארט גע'בעלי'בתי'ועס. צו יענער צייט זיינען געווען 45 אידען אין מתולה, 35 אין תל־חי און 25 אין כפר גלעדי. צוויי טעג זיינען אריבער בשלום. די שטימונג צווישען די אידעזאיז געווען א געהויבענע. מען האט געפיהלט, אז פון דרום שטיצט מען זיי. די באציאונגען מיט דער דערבייאיגע אראבער און דיעזען אראבישן־פראנצויזען האבען אנגעהויבען צו ווערען שלעכט. דאס האט געהאלטן אין וואנט אין געגענד פון די חברים אפצוהאלטען די בלוט וואס האט געגאסען פון גוטן ערשטע וואונד, בעת ער אליין האט פארטגעזעצט זיינע קאמפנדעס.

אין הויף פון פארעקומען א טי־מעל. די "עסט" האבען געשאסען פון אויבען. איינער פון די רויבער האט זיך אריינגעכאפט אונטען און געשאסען פון אונטער א טיש. אין שטאל האט מען אויסגעבויערט צוויי לעכער דורך וועלכע צו שיסען געגען אויבער דעם טייער פארס איינבעבערער עלעמענט פון עפענען. די וואס זיינען דארט געשטאנען אויף דער וואך, האבען, זעהענדיג דעם טייער געעבענס, גענומען שיסען אין ניט דער לאזען קיינעם ארייننגעהן. דאס שיסען האט אנגעהאלטען פאר א שטונדע. קאר־מעל עפענר האט דאן געבעטען טרומ־פעלדארף'ן צו לאזען אויהם אין ווייטער ארויסגעהן. צוזאמענדיג אויינע שטילען דעם מאב, ווייל א מיספארי־שטענדניס איז דא געשעהען. טרומפעל־דארף האט מסכים געווען אין געהייסען אויסהערען שיסען. איינער פון די וועכ־טער ביים טייער, וועלכער האט געהאט בלוט איין קויל אין זיין רעוואלווער האט געזאגט צו פאטעל'ן: "דיעזע קויל האב איך געהאלטען פאר דיר, ווייל אבער אינזער אפיציער וויל דיר לאזען לעבען — נער."

די "עסט" מיט דער אויסגאהמע פון איינעם, וועלכער איז גע'הרג'ט גע־ווארען זאן הויף זיינען ארויס. פופצען מינוטען שפעטער האבען דיראבער ווי דער אנגעהייבער שיסען. טרומפעלדארף א פריוואנדעטער און אנגעשפארט ווי וואנט, האט געגעבען א מאמאר צו ווי־סען ביין'ן. לעצטען קויל, די שלאכט, האט אנגעהאלטען אלעס צוויי שטונדע. איז געווען א שרעקליכע. טרומפעלדארף האט מיט דער הילף פון שניטראן'ען פארטגעזעצט צו געבען דייטליכע קאר־מאנדעס. די אראבער זיינען ענדליך געג־אנגען געווארען צו אנטלויפען, אז בעלאזענדער הינטער זיך 4 טויטע, 15 פאטזאונדעטע און א פראנצויזישען מאר־שין־ביקס.

טרומפעלדארף האט דאן געהייסען מאכען אן אונטערזוכונג אין הויף, וואו מען האט געפונען דריי פארוואונדעטע ארבייטער, נעמליך: זלאטי, גאלובאוי און גאלדבערג. מאמר א באבייטער לעזיאנער, איז געפונען געווארען טויט. אויף דער אויבערשטען שטאק האבען זיי זיך פאנענען מיט א שווידעליכער סעצונג: שרה טשוזיק, מינטער און ישראל, (אן אמעריקאנער לעזיאנער) זיי נען געווען צווייסען אין שטיינער פון א באמבע. דבורה דראבלער איז געלעגען א טייטע מיט דריי וואונדען אין איהר הארץ. דאנעיסיקי האט אויך געשיינט צו זיין טויט. עטליכע מינוט שפעטער איז ער געקומען צו זיך. אין דערצעהלט, אז שרה, מינטער און ישראל, וועלכע זיי נען געשטאנען ביים פענסטער, זיינען גע'הרג'ט געווארען פון א באמבע וואס איינער פון די "געסט" האט אויף זיי א ווארף געטען פון נעבען דער טיר. דאנעיוסקי איז פון דער באמבע פאר־וואונדעט געווארען. דבורה איז דערשאס־סען געווארען פון באמבעל עפענדי, ווען זי איז צוריק ארויס אין צימער.

דר. נגרי איז געקומען פון גלעדי, אין האט קוריירט די פארוואונדעטע. טרומפעלדארף'ן האט ער געפרעגט אין א קריטישען צושטאנד. אין ווען ער האט איהם געפרעגט ווי ער פיהלט, האט טרומפעלדארף מיט דער פרעגע: "איך פיהל גוט — עס איז דאך אזוי גוט צו שטארבען פאר ארץ ישראל, אינזער לאנד."

די ארבייטער האבען דאן אפגעהאל־טען א באדזאמלונג אין באשלאסען צו פארלאזען תל־חי און איבערגעהן קיין כפר גלעדי, וואו די לאגע איז געווען א מעהר זיכערע. די רויזע האט געדויר־ערט פון אכט אין דער פריה ביז צוויי ביינאכט. די פארוואונדעטע זיינען אויס־בערגעפיהרט געווארען פריהער. אים האלב נאך אכט איז טרומפעלדארף גע־שטארבען אויף די הענט פון זיין חבר. די לעצטע מינוט, האט איהם שניטראן א פרעג געטען ווי ער שפירט זיך, און פעלדארף'ן: "ווי האבען ציגענומען פון מיר מיין געוואלטיגר!" איינצייטיג האט טרומפעלדארף געזעהען ווי איינינע ארבער האבען זיך אריינגעריסען אין הויף לאזענדיג דעם טויער אפען און פריבירט אויעקגעהמען די געוועהר פון די וואס האבען געהיט דעם טויער. טרומפעלדארף האט גלייך געגעבען א האמאנד "שיסט". עס איז פארגעקומען א שיסעריי פון ביידע זייטען. טרומ־פעלדארף האט געקראגען א שטארקע וואונד אין בויך. ער האט דאן א גע־שריי געטען "איך בין פארוואונדעט!" ער האט דעם געשריי איבערגע'חזר'ט צוויי מאל, ווען צוויי שפיזען האבען האבען איהם דורכגעשטאכען. ער האט זיך אנגעשפארט און וואנט אין געגע־טען איינעם פון די חברים אפצוהאלטען די בלוט וואס האט געגאסען פון גוטן ערשטע וואונד, בעת ער אליין האט פארטגעזעצט זיינע קאמפנדעס.

אין הויף זיין פארגעקומען א טי־מעל. די "עסט" האבען געשאסען פון אויבען. איינער פון די רויבער האט זיך אריינגעכאפט אונטען און געשאסען פון אונטער א טיש. אין שטאל האט מען אויסגעבויערט צוויי לעכער דורך וועלכע צו שיסען געגען אויבער דעם טייער פארס איינבעבערער עלעמענט פון עפענען. די וואס זיינען דארט געשטאנען אויף דער וואך, האבען, זעהענדיג דעם טייער געעבענס, גענומען שיסען אין ניט דער לאזען קיינעם ארייننגעהן. דאס שיסען האט אנגעהאלטען פאר א שטונדע. קאר־מעל עפענר האט דאן געבעטען טרומ־פעלדארף'ן צו לאזען איהם אין ווייטער ארויסגעהן. צוזאמענדיג אויינע שטילען דעם מאב, ווייל א מיספאר־שטענדניס איז דא געשעהען. טרומפעל־דארף האט מסכים געווען אין געהייסען אויסהערען שיסען. איינער פון די וועכ־טער ביים טייער, וועלכער האט געהאט בלוט איין קויל אין זיין רעוואלווער האט געזאגט צו פאטעל'ן: "דיעזע קויל האב איך געהאלטען פאר דיר, ווייל אבער אינזער אפיציער וויל דיר לאזען לעבען — נער."

די "עסט" מיט דער אויסגאהמע פון איינעם, וועלכער איז גע'הרג'ט גע־ווארען זאן הויף זיינען ארויס. פופצען מינוטען שפעטער האבען דיראבער ווי דער אנגעהייבער שיסען. טרומפעלדארף א פריוואנדעטער און אנגעשפארט ווי וואנט, האט געגעבען א מאמאר צו ווי־סען ביין'ן. לעצטען קויל, די שלאכט, האט אנגעהאלטען אלעס צוויי שטונדע. איז געווען א שרעקליכע. טרומפעלדארף האט מיט דער הילף פון שניטראן'ען פארטגעזעצט צו געבען דייטליכע קאר־מאנדעס. די אראבער זיינען ענדליך געג־אנגען געווארען צו אנטלויפען, אז בעלאזענדער הינטער זיך 4 טויטע, 15 פאטזאונדעטע און א פראנצויזישען מאר־שין־ביקס.

טרומפעלדארף האט דאן געהייסען מאכען אן אונטערזוכונג אין הויף, וואו מען האט געפונען דריי פארוואונדעטע ארבייטער, נעמליך: זלאטי, גאלובאוי און גאלדבערג. מאמר א באבייטער לעזיאנער, איז געפונען געווארען טויט. אויף דער אויבערשטען שטאק האבען זיי זיך פאנענען מיט א שווידעליכער סעצונג: שרה טשוזיק, מינטער און ישראל, (אן אמעריקאנער לעזיאנער) זיי נען געווען צווייסען אין שטיינער פון א באמבע. דבורה דראבלער איז געלעגען א טייטע מיט דריי וואונדען אין איהר הארץ. דאנעיוסקי האט אויך געשיינט צו זיין טויט. עטליכע מינוט שפעטער איז ער געקומען צו זיך. אין דערצעהלט, אז שרה, מינטער און ישראל, וועלכע זיי נען געשטאנען ביים פענסטער, זיינען גע'הרג'ט געווארען פון א באמבע וואס איינער פון די "געסט" האט אויף זיי א ווארף געטען פון נעבען דער טיר. דאנעיוסקי איז פון דער באמבע פאר־וואונדעט געווארען. דבורה איז דערשאס־סען געווארען פון באמבעל עפענדי, ווען זי איז צוריק ארויס אין צימער.

דר. נגרי איז געקומען פון גלעדי, אין האט קוריירט די פארוואונדעטע. טרומפעלדארף'ן האט ער געפרעגט אין א קריטישען צושטאנד. אין ווען ער האט איהם געפרעגט ווי ער פיהלט, האט טרומפעלדארף מיט א שוואכער שטימע געענטפערט: "איך פיהל גוט — עס איז דאך אזוי גוט צו שטארבען פאר ארץ ישראל, אינזער לאנד."

די ארבייטער האבען דאן אפגעהאל־טען א באדזאמלונג אין באשלאסען צו פארלאזען תל־חי און איבערגעהן קיין כפר גלעדי, וואו די לאגע איז געווען א מעהר זיכערע. די רויזע האט געדויר־ערט פון אכט אין דער פריה ביז צוויי ביינאכט. די פארוואונדעטע זיינען אויס־בערגעפיהרט געווארען פריהער. אים האלב נאך אכט איז טרומפעלדארף גע־שטארבען אויף די הענט פון זיין חבר. די לעצטע מינוט, האט איהם שניטראן א פרעג געטען ווי ער שפירט זיך, און

די בהמות, געווער און שפייז (אין א קליינע קוואנטיטעט) איז אויך אריבערגעפיהרט געווארען. צו לעצט האבען זיי אויעגגענומען די טויטע קער־פערס און פארבריענט די פארס. די ארא בער האבען גענומען שיסען אויף דעם לעצטען ראיאן, וואס האט געפיהרט די טויטע. די באליייטער, ווי אויך די ארבייטער פון גלעדי, האבען געגענטפערט מיט פייער אין אן געוואוגען די אראבער זיך צוריקצוציהען.

ווען די תל־חי'ער זיינען אנגעקו־מען זיין גלעדי האבען זיי זיך באראי־טען וועגען דער לאגע און באשלאסען דאס 27 זאלען פארלאזען דעם פלאץ, ווייל די אטאקעס האבען אנגענומען די פארמע פון א שלאכט. 26 האבען באר־ווילאסען צו פארבייבען אויף'ן פלאץ ביז דעם לעצטען מאמענט. אין דער זעלבער נאכט האט מען געגען דער הויז בעערדיגט די הרוגים.

אויף מארגען האט מען מודיע גע־ווען מתולה און א צאהל ארבייטער האבען באשלאסען צו פארלאזען יענע קאר־לאניע אויך. 15 לייטע זיינען אויעגגע־קומען צידון מיטגעהרמענדיג מיט זיך די פארוואונדעטע. די אראבער האבען עס אויפגעגעבען אויף מאל דורך'ן טאג פרובירט צו קו־מען צו גלעדי. די שיסעריי פון די אר־בייטער האט זיי אבער געצוואונגען צו אנטלייפען איבערלאזענדיג צוויי טויטע.

אוועגגס צייט האט דער בעק פון מעטזאלן געלאזט וויסען די גלעדי'ס, אז מען גרייט זיך צו א שטארקען ריבער צו פארלאזען דעם פלאץ און קו־מען צו איהם. זיי האבען איהם באר־לאנגט פאר זיין עצה אז האבען צו איהם געשיקט בלויז די בהמות.

מיטוואך פריה האט מען באמערקט א שטארקע בעדואוינישע באוועגונג אין טאל אין צווישען דער בערג. אויף'ן המר'ל בארג האבען זיי אויעגגעשטעלט א ראנאן. עס איז דאן איינשטימיג באשלאסען געווארען זיך צוריקצוציהען, פאלס מען וועט אויף זיי שיסען מיט'ן קאנאן. די פאמאנדע זיי אויך די רעב־טע צו שיסען זיך צוריקציהען אין אין בעלעגענהייט געווארען צו שניטראן'ען.

אין דעם געגענד האט מען געזען־תען די סימנים. וועלכע האבען אויעגגע־באצייכענט אן אטאקע אויף די פראנ־צויזען. קאנאנען שיסעריי האט זיך גע־הערט פון באנאנאס. פון די "הרי הגלו" האט מען געשאסען אויף געוויסע פונק־טען. אין ביקסען שיסעריי האט זיך גע־הערט פון פארשיעדענע פלעצער. אהוס אכט אין דער בריה האט מען אויף געדרי־נעשאסען פון א ראנאן. שניטראן האט דאן באפוילען זיך צוריקציהען. די אר־בייטער האבען מיט זיך גענומען קיין זאך אויסער די וואפען. אין דער בעק פון מעטזאלן געלאזט וויסען די גלעדי'ס, אז מען גרייט זיך צו א שטארקען ריבער צו פארלאזען דעם פלאץ און קו־מען צו איהם. זיי האבען איהם באר־לאנגט פאר זיין עצה אז האבען צו איהם געשיקט בלויז די בהמות.

מיטוואך פריה האט מען באמערקט א שטארקע בעדואוינישע באוועגונג אין טאל אין צווישען דער בערג. אויף'ן המר'ל בארג האבען זיי אויעגגעשטעלט א ראנאן. עס איז דאן איינשטימיג באשלאסען געווארען זיך צוריקצוציהען, פאלס מען וועט אויף זיי שיסען מיט'ן קאנאן. די פאמאנדע זיי אויך די רעב־טע צו שיסען זיך צוריקציהען אין אין בעלעגענהייט געווארען צו שניטראן'ען.

אין דעם געגענד האט מען געזע